

Usein kysyttyä ulkomaille maksettavien kansaneläkkeiden keskeyttämisestä

1. Mihin esitys perustuu?

Valtioneuvosto päätti vuosien 2025–2028 julkisen talouden suunnitelmasta 25.4.2024. Suunnitelmaan sisältyvän kirjauksen mukaan kansaneläkelain mukaisia etuuksia ei enää jatkossa makseta ulkomaille.

Esitys on osa hallituksen julkisen talouden vahvistamiseksi valitsemaa kokonaisuutta.

2. Mitä etuuksia muutos koskee?

Muutos koskee kansaneläkkeitä eli Kelan maksamia vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeitä. Muutos ei vaikuta työeläkkeisiin.

3. Keihin ulkomaille maksettavien kansaneläkkeiden keskeyttäminen vaikuttaa?

Kansaneläkkeen maksu keskeytetään sosiaaliturva-asetuksia soveltavissa maissa asuvilta henkilöiltä. Tämä tarkoittaa EU- ja ETA-maissa asuvia sekä Sveitsissä ja Isossa-Britanniassa asuvia henkilöitä. Muutos vaikuttaa noin 24 000 eläkkeensaajaan. Keskimäärin kansaneläkkeen suuruus näillä henkilöillä on 130 euroa kuukaudessa.

Kansaneläkkeen maksu ei keskeydy henkilöiltä, jotka asuvat vakituisesti pääasiallisesti Suomessa, mutta oleskelevat osan vuodesta ulkomailla.

4. Milloin kansaneläkkeen maksaminen ulkomaille lakkaa?

EU:n sosiaaliturva-asetusta soveltavissa maissa asuvien kansaneläkkeiden maksaminen keskeytetään lain voimaantuloa seuraavan kuukauden alusta. Kun laki tulee voimaan vuoden 2025 alussa, kansaneläkkeiden maksu keskeytetään 1.2.2025.

Jos henkilö muuttaa ulkomaille ehdotetun lain voimaantulon jälkeen, kansaneläkkeen maksu keskeytetään ulkomaille muuttoa seuraavan kuun alusta.

5. Miten muutosta perustellaan?

Suomessa on aiemmin katsottu, että EU:n sosiaaliturva-asetus velvoittaa maksamaan kansaneläkettä henkilölle, joka asuu toisessa EU-maassa. EU:n tuomioistuin on linjannut, että Ruotsin asumisperusteinen takuueläke on EU:n sosiaaliturva-asetuksen mukainen vähimmäiseläke. EU:n sosiaaliturva-asetuksessa ei edellytetä vähimmäiseläkkeen maksamista toisissa maissa asuville.

Kansaneläke on pitkälti samanlainen etuus kuin Ruotsin takuueläke. On perusteltua katsoa, että myös kansaneläkettä tulisi pitää EU:n sosiaaliturva-asetuksen mukaisena vähimmäiseläkkeenä, eikä sitä ole velvollisuutta maksaa toisissa EU-maissa asuville henkilöille.

Muutoksilla keskitetään asumisperusteista sosiaaliturvaa Suomessa asuville henkilöille ja parannetaan kansaneläkkeen kohdentumista niille Suomessa asuville eläkkeensaajille, joiden työskentelyyn perustuva eläke on matala.

6. Voiko ulkomailla asuva eläkkeensaaja saada asuinmaastaan jotain etuutta kansaneläkkeen tilalle?

Ulkomailla asuva eläkeläinen voi olla oikeutettu saamaan jotain etuutta keskeytetyn kansaneläkkeen tilalle. Mahdollisen korvaavan etuuden saaminen riippuu asuinmaan kansallisesta lainsäädännöstä. Ulkomailla

asuvat henkilöt voivat selvittää asuinmaansa sosiaaliturvaviranomaisilta, onko heillä oikeus saada jotakin korvaavaa etuutta.

7. Miksi kansaneläkkeen maksaminen jatkuu joihinkin maihin?

Kansaneläkkeen maksaminen jatkuu henkilöille, jotka asuvat maassa, jonka kanssa Suomi on solminut kansaneläkettä koskevan kahdenvälisen sosiaaliturvasopimuksen. Kansaneläkettä koskevia määräyksiä on Australian, Chilen, Israelin, Kanadan ja Yhdysvaltojen kanssa solmituissa sosiaaliturvasopimuksissa. Sosiaaliturvasopimukset ovat Suomea velvoittavia valtiosopimuksia.

Kahdenvälisissä sosiaaliturvasopimuksissa määrätään nimenomaisesti etuuksien maksamisesta maasta toiseen. Sosiaaliturvasopimusten perusteella maksettavien eläkkeiden maksun keskeyttäminen pelkästään kansallista lainsäädäntöä muuttamalla ei siten ole mahdollista, vaan muutos vaatisi sopimusmuutoksista neuvottelemista kyseisten valtioiden kanssa.

8. Vaikuttaako muutos Suomessa asuviin henkilöihin?

EU:n sosiaaliturva-asetuksen soveltamisalaan kuuluneiden henkilöiden kansaneläkkeet lasketaan vähimmäiseläkkeenä siten kuin EU:n sosiaaliturva-asetuksessa ja sen tulkintaa koskevassa oikeuskäytännössä edellytetään. Käytännössä kansaneläkkeen nykyinen laskenta on hyvin lähellä vähimmäiseläkkeen laskentaa.

Vähimmäiseläkkeen laskentaa koskevat säännöt ja periaatteet otetaan maksussa olevissa kansaneläkkeissä huomioon sitä mukaa, kun kansaneläke kansaneläkelain mukaan tarkistetaan. Riippuen kansaneläkkeen saajan yksilöllisestä tilanteesta, kansaneläkkeen määrä voi joko nousta tai laskea. Karkean arvion mukaan suurimmalla osalla kansaneläkkeen määrä pysyy ennallaan tai laskee hieman, keskimäärin noin 20 euroa.

Kansaneläkelaitoksen tilastotietojen perusteella uudelleenlaskenta koskisi noin 32 000 Suomessa asuvaa kansaneläkkeen saajaa.

9. Minkälaisia säästöjä esityksellä tavoitellaan?

Sosiaaliturva-asetusta soveltavissa maissa asuvien kansaneläkkeiden maksun keskeyttäminen vähentää kansaneläkemenoa noin 35 miljoonalla eurolla vuonna 2025 ja noin 38 miljoonalla eurolla vuosittain vuodesta 2026 alkaen.

10. Eikö muutos päinvastoin lisää valtion menoja, jos nämä henkilöt muuttavat takaisin Suomeen?

Ulkomailla asunut henkilö saa kansaneläkkeen uudelleen maksuun, mikäli hän muuttaa takaisin Suomeen ja täyttää lakisääteiset kansaneläkkeen maksamisen edellytykset. Voidaan kuitenkin arvioida, että muutos ei todennäköisesti johda ulkomailla asuvien kansaneläkkeensaajien laajamittaiseen paluumuuttoon.

11. Milloin muutos tulee voimaan?

Laki tulee voimaan 1.1.2025. Mikäli kansaneläkkeen saaja asuu lain voimaantullessa toisessa EU-maassa, kansaneläkkeen maksu keskeytetään helmikuusta 2025 alkaen.